

KK
June 19
I-15949

HUNGARY

INDUSTRY
Factories

/1700/
/1704/

GÖDÖLLŐ'S ELECTRIC METER FACTORY

SOURCE MUNICH: A 43-year-old worker from MARIABESNYŐ, who worked in the GÖDÖLLŐ factory. She emigrated legally from Hungary on 9 March 1956 to West Germany.

DATE OF OBSERVATION: August 6 1951 until February 1956.

ENGLISH SUMMARY: The GANZ factory for electric measuring devices in GÖDÖLLŐ was constructed during the first 5-year Plan and was completed in 1951. The report describes the factory buildings, gives names of high officials in the plant's management, and says that the management was composed of extreme Communists.

In 1951, the plant employed 2600 workers at the time of source's departure in 1956 only 2000. In the meantime, source received a letter which states that more workers have been discharged.

EVALUATION COMMENT: This is the first report on the factory under reference. The conditions prevailing there are in line with the general situation in the Hungarian industry.

For more details on the factory please see the January 9 1956 issue of the "Szabad Nép," which contained a detailed article dealing with the production line and export work of the factory.

The name and position of SELLŐ and Mrs. CZIPP are confirmed.

x x x

A gyártelep leírása.

Description of the Plant.

A GÖDÖLLŐn épített "GANZ Árammérőkészülék Gyára" az első öt éves terv egyik létesítménye. Majdnem minden röpgyűlést felhasználnak arra is, hogy ezt a munkásságban tudatosítsák. Ezzel a gyárral a rendszer sokszor dicsekszik.

/over/

A gyár 1951-ben készült el. Akkor költözött ki BUDAPEST-ről a Kőbányai ut 41-ből GÖDÖLLŐ-re, BUDAPESTen csak javítóüzem és az áruátvételi osztály maradt. /XIV.ker.Francia u.5./

Maga az új gyártelep a HÉV villamosvasuti vonal mentén BUDAPEST felől GÖDÖLLŐ-re haladva GÖDÖLLŐ előtt balra fekszik. A gyártelep szép környezetben, fenyvesek között a völgyben fekszik. A teleppel szemben az ut és a vasutvonal másik oldalán a volt koronauradalm és annak a kastélya foglal helyet. Itt jelenleg rengeteg, főleg magasabb rangú orosz tiszt és legénység tartózkodik. A park hozzáférhetetlen a közönség részére.

Maga a gyártelep két méter magas betonoszlopokkal és dróthálóval körülvett mintegy négy katasztrális hold területen épült. A gyár épületek gondosan ápolt kert közepette állnak.

A bejárat vaskapuja melletti portásfülkében folyik a be- és kilépők ellenőrzése. Itt blokkolják le a munkások munkaidejét jelző kartonlapokat. A kapun túl, gondozott kocsit vezet a mintegy tíz-husz méterre lévő főépületig. Az épület modern, háromemeletes. A földszinten jobbra van a nagy kultúrterem, balra pedig az ugyancsak hatalmas ebédlőterem.

Az első és második emeleten nagy folyosó húzódik el a középén. Itt vannak az egyes műhelyek. Így az asztalos-, összeszerelő-, ólom-, lakatos- stb. műhelyek. A harmadik emeleten vannak a probatermek. Itt mérik be az órákat. Kínosan ügyelnek a portalanságra. Míg a többi helyiség padlója beton, addig a probatermek padlózata tükörsima parkett.

A gyártelep tele van földszintes tégláépülettel. Az építkezés itt még egyre folyik. Itt vannak az öntőde, a bakelit műhely stb. Nagyon vigyáznak arra, hogy minden munkás csak abba az épületbe, sőt épületrészbe menjen, ahol dolgozik. Jellemző, hogy forrás közel öt és fél esztendeig dolgozott ebben a gyárban, de a többi épület rendeltetéséről beszámolni nem tud. Munkahelye először a bakelitműhelyben, később az ólomműhelyben volt.

Az ólomműhely gáztüzelésre volt berendezve. A nagy hőség miatt a férfimunkások félmeztelenül dolgoztak. A munkások egészségét a párolgó ólomgőzök megtámadják s bizonyos időn belül mindegyik itt dolgozó munkás megbetegszik.

A gyár vezetősége.

The Management.

A gyár jelenlegi vezetője igazgatói minőségben kb. két-

/over/

három év óta SELLŐ Dénes elvtárs. 45 éves. A munkások utálják. Cigánynak, legalább is cigány származásának tartják. Különösen rossz néven veszik tőle, hogy a munkások köszönését egyáltalában nem fogadja. Szakértelme a nullával egyenlő. A nem kommunista munkásokat ahol lehet elnyomja.

A gyár főmérnöke MAGERHEIM /FNU/, kb 38-40 éves, jóindulatu ember volt. Akin tudott segített. Az volt a hire, hogy "reakciós," ennek ellenére 1955 őszén szaktudása révén magasabb beosztásba került be BUDAPESTre.

Az új főmérnök nevére forrás nem emlékszik. /NU/. Valami idegen hangzású ~~neve van~~. Igen kellemetlen, munkáshajszoló, hangos kommunista.

Művezető csak párttag lehet. Ezek általában felsőbb lényeknek képzelik magukat s amennyire lehet hajszolják a munkateljesítményt. Kommunistákkal szemben mind kivételeznek. A legtöbb mogorva barátságtalan ember.

Az üzemi bizottság elnöke még a közelmúltban is CZIPP Jánosné volt. A legvadabb kommunista egyike volt a gyárban. Azt állították róla, hogy RAKOSIval együtt volt a Csillagbörtön foglya. Az a hír járta róla, hogy ezért RAKOSI ma is erősen támogatja.

Az ü.b. elnöke ujabban BABITS /FNU/ elvtárs. Ő is rosszindulatu kommunista.

A munkások.

The Workers.

Mikor a gyár 1951-ben GÖDÖLLŐn munkásságát megkezdte a munkások száma 2,600 volt. Ezeknek k.b. fele nő. 1956 februárban a munkások létszáma már csak 2,000 volt. Most egy hete levélben értesült forrás egyik munkásnőtől, hogy újabb létszámcsoökkentés folytán ez a szám is erősen csökkent. A munkások elbocsátásának okát azonban a levél nem közli.

A gyárban nagyon kedveznek a sztachanovistáknak. Ilyen kb. 50-60 van.

A munka éjjel-nappal három műszakban a szokványos időken, vagyis 6-14-22-6 órákor folyik.

Munkabérek és Normák.

Salaries and Norms.

A bérek gyakran változnak. Az általános elv az volt,

/over/

hogy egyre hajszolják a munkateljesítményt, azután, ha úgy találták, hogy "a munkások már túl sokat keresnek," akkor elrendelték a munkaversenyt. Ezzel még magasabbra szorították a munkateljesítményt. Ha a maximális munkát kihasználják a munkásokból, akkor erősen felemelték a normát.

Legutoljára 1955 júniusban rendeztek ilyen munkaversenyt. A munkások átlagkeresete 1,600- 1,800 forint volt. Forrás keresete akkor 1,000 forint körül mozgott. 1955 július elején azután rendezték a normát. A főmérnök a termelési értekezleten kijelentette, hogy utasítást kapott arra, hogy 120- 130 százalékon túl nem lehet munkabért elszámolni, a napi kereset nem haladja meg a 25 forintot. Ez az intézkedés hihetetlenül elkeserítette a munkásokat. Az egyik tekintélyes munkás nyilatkozta ki is jelentette: "Ha naponként csak 25 forintot kereshetünk, akkor le van.....va az egész. Inkább elmegyünk az erdőbe "tuskózni!" Azonban ma arra nincsen mód, hogy a munkás engedély nélkül elhagyhassa a gyárat, mert erre engedélyt csak igen kivételes esetben adnak.

Maga a gyárvezetőség is rájött ennek a rendelkezésnek a lehetetlenségére, mert 28 nappal vége a hónapot ez összesen havi 700 forint keresetet jelent, amiből még magányos munkás sem tud megélni, nemhogy olyan, aki négy-öt tagú családot tart el. A normaemelés óta forrás havi keresete valóban 700 forint lett.

Termelési eredmények.

Production Figures.

Forrás osztályán nyersanyag hiány miatt elég gyakorta volt üzemszünet. A hiányzó anyag az ólom volt. Ilyen esetben az osztály munkásait átvezényelték a csomagoló osztályba. Itt forrásnak módjában állt a napi termelésbe némi betekintést nyerni. Megállapítása szerint naponként egy nagy teherautónyi árammérő órát gyártottak. Több szállítmány ment Portugáliába, a gyár termékeinek zöme mégis a Szovjet Unióba került.

A munkások egészségügyi helyzete.

Health and Sanitary Conditions of Workers.

Az egyes üzemszkegek közül az egészségre főleg az ólom és a festőműhely ártalmasak. Ezekben a műhelyekben a leghatásosabb egészségügyi intézkedésnek az bizonyult, ha kinyitották a műhely ablakait. Vannak ugyan a mérges gőzök és gázok elvonására épített szívóberendezések, de ezeknek jótékony hatása nem nagyon érződik. Sokan panaszkodnak, hogy egyre jobban érzik az ólom mérgező hatását. Ott léte alatt két munkásnő meg is halt. Hivatalosan ugyan azt állapították meg, hogy ezek tüdő-

/over/

bajban pusztultak el, viszont, ha haláluk oka valóban a tuberkulózis volt, akkor vétkes könnyelműség volt ezeket az ólomosztályon dolgoztatni.

Az üzemben nagyon sok sebesülés fordult elő. A balesetek zöme a szerszámműhelyben történt. Főoka a munkások agyonhajszoltságában rejlik, akik nem tudtak kimerültségük folytán kellő figyelemmel lenni testi épségük megóvására. Sok munkásnak a sajtó egész karját, másoknak csak ujjait vágja le. Halálos sérülésről azonban nem tud.

A gyár orvosi szobájában Dr. GARAMSZEGI /FNU/ GÖDÖLLŐI orvos minden nap reggel nyolctól tízig rendelt. A nap többi részén pedig egy-egy elsősegélynyújtásra kiképzett vöröskeresztes nővér teljesít az ambulancián szolgálatot.

Elvben, miután a gyár u.n. "veszélyes üzem" védő ételeket és italokat kell a munkásoknak kivánságára kiszolgáltatnia. Az azonban a legritkább esetben történik meg, hogy valóban vizen kívül kapnak is valami védőitalt.

Étkezés a gyárban.

Meals and Food Obtained in the Factory.

Az üzem munkásainak legnagyobb része a gyárban ebédel. Az ebédlőben a munkások többféle módon étkeztek. Az egyszerű menü ára három forint. Ez levesből és főzelékből, benne néhány darabka huszból, vagy levesből és tésztából állott. Az étel nem rossz, csak kevés. Étlap szerint pót-ételeket is lehet rendelni. Ilyenkor az étkezés öt-hat forintba került.

Pénzbüntetés.

Fines.

Nagyon szigorúan büntették a selejtet gyártó munkást. Ezeket az elrontott munkáért anyagilag is felelőssé tették. Forrás egyik barátnőjét az elrontott csavarmenetért 700 forint pénzbírsággal sújtották, amit részletekben vontak le tőle.

Szabadságok.

Vacations.

A munkások fizetett alapszabadsága évente 12 nap. és két napot kapnak ezenfelül "veszély szabadság" címén. Ezt a két napot azért igényelhettk, "mert mérgező üzemben dolgoztak", mondja forrás. A munkásoknak ezen felül évenként egy nappal emelkedett az igényük a fizetett szabadságnál.

End.